Sisekaitseakadeemia teadusuudiste infokiri Jaanuar 2026/1

Hea Sisekaitseakadeemia teadusuudiste infokirja lugeja!

Jagame Sinuga uudiseid siseturvalisuse ja -julgeoleku valdkonna värskematest publikatsioonidest ja teadussündmustest.

Selles numbris:

- **Värske "Turvalisuskompass" on kriisivalmiduses ja elanikkonnakaitses kompassiks otsustajatele**
- **Ilmunud on Sisekaitseakadeemia teadusajakirja Security Spectrum: Journal of Advanced Security Research 26. number**
- **Elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskuse külalisteaduri uus teadusartikkel strateegilisest autonoomiast kui Euroopa totaalkaitse tiigrihüppest**
- **13.01.26 toimub Sisejulgeoleku instituudi teaduskeskuse kollokvium varimajanduse teemal**

TEADUSAJAKIRJADE VÄRSKED NUMBRID

Teadusajakirja "Turvalisuskompass" 9. number toob fookusesse kriisivalmiduse ja elanikkonnakaitse nii vahendite kui ka meetodite võtmes.

Uue Turvalisuskompassi artiklid käsitlevad järgmisi siseturvalisuse ja sisejulgeoleku aktuaalseid teemasid:

- Kuidas Ukraina sõja kogemus kujundab Eesti siseturvalisuse asutuste kriisivalmidust ja mis takistab õpituvastustel päriselt praktikasse jõudmast?
- Spontaansed abistajad võivad olla kriisi ajal hindamatu ressurss, aga ainult siis, kui nende kaasamine on läbi mõeldud. Miks Eestis on see valdkond endiselt ebaselge?
- 2023. aasta innovatsioonifondi projektide analüüs näitab, milliseid elanikkonnakaitse tegevusi kogukonnad eelistavad ja mis kipub tahaplaanile jääma.
- Kas elanikkonnakaitse kommunikatsiooni raamistus ERR-i uudistes avaliku sektori poolt aitab inimesel tegutseda või ainult tõstatab teemat?

- Kas korruptsioon parlamendis on alati üks halb otsus või hoopis süsteem, mis teeb selle võimalikuks? Artikkel pakub integreeritud mudeli, mis aitab parlamendikorruptsiooni mõista mitmel tasandil: indiviidist institutsioonini.
- Millal ei ole enam tegu üksikute huvidega, vaid riigi kaaperdamisega? Kuidas see erineb "tavakorruptsioonist", miks seda peaks Eestis uurima ja kuidas on faktipõhine arutelu demokraatia tugevuse küsimus?
- Nutikad lahendused, andurid ja kaamerad lubavad turvalisemat kõrgkoolilinnakut, aga kus on tudengite privaatsuse piir? Mis loob usaldust, mis tekitab vastuseisu ning mida peaksid asutused enne lahenduste rakendamist läbi mõtlema?
- Kas romaani lugemine võib teha sinust parema politseiniku, päästja või vanglaametniku? Kuidas empaatiavõimet kultiveeriva ilukirjanduse lugemist siseturvalisuse õppes mõtestatult kasutada?
- Miks me kordame samu vigu, isegi siis, kui analüüs on tehtud?
  After Action Review(AAR) on meetod, mis aitab kriisist õppimise süsteemseks muuta. Mis toetab ja mis takistab kriisimälu kujunemist ning kuidas muuta õppimine organisatsioonis tavapäraseks?

Teadusajakirjaga saab tutvuda siin.

Teadusajakiri „Turvalisuskompass" soovib anda oma panuse varimajanduse teemalisse diskussiooni ning kutsub esitama kaastööde ettepanekuid ajakirja 2026. aasta lõpul ilmuvasse erinumbrisse.

Kirjutisi oodatakse järgmistes raamteemades:

- Varimajanduse hindamise meetodid ja nende rakendamine
- Illegaalsete rahavoogude mõõtmine ja tõkestamine

- Varimajanduse ulatus Eestis
- Varimajanduse seosed ohutuse, turvalisuse ja julgeolekuga
- Illegaalsete turgude toimimise eripärad võrreldes legaalse majandusega
- Salakaubaveo praktikad ja arengud Eestis, Euroopas ja maailmas
- Maksude vältimise legaalsed ja illegaalsed praktikad Eestis ja Euroopa Liidus
- Maksukäitumist mõjutavad tegurid

Temaatiline number on avatud kaastöödeks ka muudel varimajandusega seonduvatel aktuaalsetel teemadel. Eriti oodatud on heale empiirilisele alusele tuginevad uuringud, mis avavad mingeid uudseid aspekte Eesti varimajanduse või sellega seotud nähtuste kohta.

Planeeritava kaastöö eestikeelne lühikirjeldus (abstrakt) mahuga **kuni 300 sõna** palume saata elektrooniliselt **hiljemalt 1.02.2026** erinumbri toimetajatele **Indrek Saarele** (indrek.saar@sisekaitse.ee) ja **Jaanika Puusalule** (jaanika.puusalu@sisekaitse.ee).

Uus Security Spectrum koondab värskeid teadusartikleid tehisintellekti ja järelevalve eetilistest mõjudest siseturvalisuses.

Värske Security Spectrum ilmus murrangulisel hetkel. Tehisintellektil põhinev järelevalve pole olemuslikult vabastav ega rõhuv. Selle mõjud sõltuvad sellest, kuidas seda juhitakse, milliseid väärtusi see kannab ning millistes strateegilistes kontekstides seda rakendatakse. Numbri kaastöödest joonistuvad välja mitmed korduvad teemad: inimlik järelevalve jääb asendamatuks, valdkondade ülene ja mitmetasandiline koostöö on hädavajalik, õiguslikud ja institutsionaalsed raamistikud peavad olema piisavalt tugevad, avalik usaldus on kriitilise tähtsusega.

Samuti nähtub, et ühiskond, kogukonnad ja kodanikud ei ole pelgalt järelevalve objektid, vaid võtmetähtsusega partnerid julgeoleku ja vastupanuvõime ühisloomes. Osapooled panustavad kohalike teadmiste, sotsiaalse kapitali ja teadliku kaasatusega sellesse, kuidas tehisintellekti ja andmepõhised süsteemid igapäevaelus toimivad. Läbiv seisukoht on, et eetiline järelevalve digiajastul eeldab hoolikat tasakaalu julgeolekuvajaduste ja demokraatlike põhimõtete vahel. Tehnoloogiline areng peaks õõnestamise asemel tugevdama siseturvalisuse süsteeme ja ühiskonna vastupanuvõimet tervikuna.

Tutvu värske Security Spectrumiga akadeemia Digiriiulis.

Meenutame, et järgmise numbri kaastööde esitamise info on leitav akadeemia kodulehelt.

Teadusajakiri „Security Spectrum: Journal of Advanced Security Research“ toimetus ootab järgmise ajakirjanumbri jaoks käsikirju.

Järjekorras juba 28. number keskendub laiapindsele elanikkonnakaitsele. Ajakirjanumber kannab alapealkirja **“Security as a Social Contract: The Meaning of Comprehensive Defence in a Changing Security Environment”.**

Ingliskeelse artikli (koos lisadega) palume esitada toimetusele hiljemalt 30. jaanuariks 2026. a. meiliaadressil teadusinfo@sisekaitse.ee.

Ajakirja toimetamispoliitika ja detailsema info vormistamise kohta leiate **SIIT**.

UUED TEADUSPUBLIKATSIOONID

Strateegilise autonoomia diskursus Euroopa Liidus on aidanud kaasa elanikkonnakaitse võimearendusele, kuid ei ole viinud ühtse Euroopa sõjalise kaitse väljakujunemiseni.

Sisekaitseakadeemia elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskuse (EKTAK) külalisteadur Jana Wrange analüüsib artiklis, kuidas EL-i strateegilise autonoomia diskursus on aastatel 2010–2024 mõjutanud Euroopa kogu ühiskonda hõlmava elanikkonnakaitse idee kujunemist.

Kuigi totaalkaitse ideeraamistik (tsiviil- ja sõjaliste võimete sidumine, vastupidavuse kasvatamine) oli EL-i aruteludes olemas juba enne strateegilise autonoomia esile kerkimist, on just autonoomia narratiiv tõstnud selle lähenemise poliitilist kaalu ja toetanud ühiste võimete arendamist – eriti tsiviilvaldkonnas ning tsiviil- ja sõjalise koostöö tugevdamisel.

Samal ajal toob uuring välja piirangu, et strateegiline autonoomia on aidanud kaasa elanikkonnakaitse võimearendusele, kuid ei ole viinud ühtse Euroopa sõjalise kaitse väljakujunemiseni.

Loe teadusartiklist lähemalt.

TEADUSSÜNDMUSED

SJI kollokviumil teeb ettekande teemal „(Vari)majanduse ja käibemaksu-näitajate vahelised seosed: kontseptuaalne ja ökonomeetriline vaade“ teaduskeskuse nooremteadur Riina Kerner.

Eesti maksusüsteem on 2025. aastal Rahvusvahelise Maksukonkurentsivõime Indeksi (International Tax Competitiveness Index) järgi 38 riigi seas esikohal, kuid sama indeksi käibemaksu alamindeksi põhjal paikneb Eesti oluliselt madalamal, alles teises kümnendis. See vastuolu suurendab huvi käibemaksu kogumise tulemuslikkust käsitlevate mudelite vastu, sh seosed (vari)majandusega. Kollokviumis tutvustatakse ökonomeetrilisi mudeleid, milles lisaks varimajandusele on oluliseks näitajateks ka käibemaksuga seotud indikaatorid (sh käibemaksu lõhe). Eesti käibemaksu lõhe on viimasel aastatel kasvanud, ulatudes Euroopa Komisjoni tellitud raporti järgi ligikaudu 200 miljoni euroni 2023. aastal. Kollokviumiettekanne on seotud valmiva teadusartikliga „Elasticity of Shadow Economy to VAT Performance“, mille kaasautoriks Linzi Ülikooli professor Friedrich Schneider, kelle

teadustööl tuginevad mitmed varimajanduse hindamiseks kasutatavad struktuurvõrrandite mudelid.

Kollokvium toimub **13. jaanuaril 2026 kell 14.00–15.30** Sisekaitseakadeemia konverentsikeskuses, auditoorium **A105** (Kase 61, Tallinn). Kollokviumil osalemiseks on tarvis registreeruda SIIN hiljemalt 9. jaanuariks (kell 17.00ks).

INFOKIRJAST

Teadusuudiste infokirja toimetab Sisekaitseakadeemia turundus- ja kommunikatsiooniosakond.

Osakonnal on õigus saabunud infokirjas avaldatavaid tekste toimetada.

Teadusuudiste infokirjaga liitumise või sellest loobumise, samuti küsimuste ja koostöösoovide korral palume pöörduda meiliaadressil teadusinfo@sisekaitse.ee